

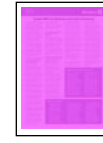
Sayfa
3

Pandemi KOBİ'lerin dijitalleşme yolculuğunu hızlandırıyor

Boğaziçi Üniversitesi Dijital Dönüşüm ve Endüstri 4.0 Platformu Başkanı Prof. Dr. Lale Akarun

Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Mehmet Fatih Kacı

Boğaziçi Üniversitesi Dijital Dönüşüm ve Endüstri 4.0 Platformu Başkanı Prof. Dr. Lale Akarun, KOBİ'lerin dijital dönüşüm yolculuğundaki yerini tespit etmek üzere özel bir endeks geliştirdi. Türkiye'de Dijital Dönüşüm Değerlendirme Aracı'nın (D3A) 2019-2020 sonuçlarına göre KOBİ'ler dönüşümün 5 farklı alanında 4 üzerinden yapılan değerlendirmede 1,10 – 1,55 aralığında bir seviyede bulunuyor.

BThaber

27 Temmuz - 9 Ağustos
2020

GÜNDEM 3

Pandemi KOBİ'lerin dijitalleşme yolculuğunu hızlandırıyor

Istanbul Kalkınma Ajansı (ISTKA) tarafından desteklenen, Boğaziçi Üniversitesi tarafından İstanbul Dudullu Organize Sanayi Bölgesi (IDOSB) ve İstanbul Sanayi Odası (ISO) ortaklığıyla geliştirilen Türkiye'de Dijital Dönüşüm Değerlendirme Aracı (D3A) 2019-2020 Sonuç Raporu açıklandı. Araştırmaya katılan 100 şirketin her birine özel yol haritaları oluşturan D3A, ülkemizde KOBİ'lerin dijital dönüşüme hazırlık seviyesini ortaya koyan ve bu dönüşümü hızlandıracak adımları belirleyen uzun soluklu bir proje. Projenin 2019-2020 yıllarını kapsayan ilk etabında IDOSB ve ISO üyesi 100 sanayi kuruluşunun dijital dönüşüm değerlendirmesi yapıldı.

"Covid-19 sonrasında küresel değer zincirinde Türkiye'yi yeni roller bekliyor"

Proje sonuç raporunun açıklanması amacıyla gerçekleştirilen online toplantıda konuşan Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Mehmet Fatih Kacır, "COVID-19 dijital dönüşümün ve öz yeterliliğin ne kadar önemli olduğunu gösterdi. KOBİ'lerimiz başta olmak üzere, Covid-19 sonrasında küresel değer zincirinde Türkiye'yi yeni roller bekliyor. O nedenle öz yeterlilik gereklerini yerine getirerek dijital dönüşümde doğru adımlarla zaman kaybetmeden ilerlemek gerek. Bu amaçla dijital dönüşüm destek programı hazırlıklarımız devam ediyor. Teşvik sistemi Türkiye'ye uygun dijital dönüşüm değerlendirme araçları ile entegre edilecek. Tek bir değerlendirme aracı değil, Türkiye'nin rekabetçiliğini temsil eden kesimlerin detaylı olarak incelendiği ve farklılıkların öne çıkarıldığı fakat birbirini tamamlayan araçlardan oluşmasını hedefliyoruz. Bu amaçla, Boğaziçi Üniversitesi'nin geliştirdiği Dijital Dönüşüm Değerlendirme Aracı'nı KOBİ'lerin dijital dönüşümünü, sektörel ve yapısal farklılıkları değerlendirmek için kullanmak istiyoruz. Dünyadaki örnekleri de inceledik, Türkiye'nin dijital dönüşümünde yerli ve özgün kaynaklarla geliştirilecek

araç ve ürünlerle daha hızlı ilerleyeceğimize inanıyoruz. Boğaziçi Üniversitesi hocalarımıza ve katkı sağlayan şirketlerimize teşekkür ediyorum" dedi.

"Bu endeksleme yöntemiyle patent başvurusunda bulunduk"

Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmed Özkan, "Bu çalışmada geliştirilen endeksleme yöntemi ile patente başvurulmuş ve KOBİ ölçeğinde uygulamaya uygun bir dijital dönüşüm değerlendirme aracı ortaya çıkmıştır. D3A adını verdiğimiz bu aracın, Türkiye KOBİ'lerinin dijital dönüşümü için faydalı bir araç olmasını diliyoruz" diye konuştu.

"KOBİ'lerin mevcut durumunu tespit etmek yeterli değil, yol haritaları da sunulmalı"

Boğaziçi Üniversitesi Dijital Dönüşüm ve Endüstri 4.0 Platformu Başkanı Prof. Dr. Lale Akarun ise projenin 2019-2020 sonuçlarını açıkladığı konuşmasında, endekse ilişkin şu bilgileri paylaştı: "Dijital dönüşüm, sanayide verimliliği artırarak uluslararası seviyede rekabetçiliği sağlamanın yanı sıra yüksek katma değerli hizmet ve ürünler üretmenin de anahtarı. Dünya Ekonomik Forumu, dijital dönüşümün sosyal ve ekonomik açılardan yaratacağı değer 10 yıllık dönemde toplam 100 trilyon dolar olacağını öngörüyor. Ülkemizde ise endüstri 4.0 teknolojilerinin tam uygulanması ile endüstriyel üretimde yıllık yüzde 3, GSYİH'da yüzde 1 artış

gerçekleşeceği hesaplanıyor. Ancak bu dönüşüm özellikle üretim sektöründeki işletmelerin %99'unu oluşturan KOBİ'ler için zorlu bir süreç. Bu yüzden KOBİ'lerin dijital dönüşümü için özel değerlendirme araçlarına ihtiyaç var. Bu araçların etkili olması için sadece KOBİ'nin mevcut durumunu tespit etmek yeterli değil. Yol haritalarının net olarak sunulması gerekiyor. Biz de D3A'yı bu bakış açısıyla, üç temel amaca hizmet etmek üzere geliştirdik: Dönüşüm ihtiyacını tespit etmek, ihtiyacın karşılanıp karşılanmadığını takip etmek ve dönüşümün yarattığı faydayı ölçümlmek."

İçerisinden geçtiğimiz Covid-19 pandemisinin dijitalleşmeye etkilerine de değinen Prof. Dr. Lale Akarun şöyle konuştu:

"İleride 2020 dijital dönüşümün ivme kazandığı bir yıl olarak hatırlanacak. Dijital teknolojiler

uzun zamandır hazır ama hayatımıza girmesi için insan davranışının değişmesi gerekiyordu. Pandemi burada hızlandırıcı bir etki yarattı. Günlük hayatımızda sağlık tehdidi söz konusu olduğunda e-ticareti, internet gazeteciliğini, uzaktan eğitimi nasıl hızla benimsediğimizi gördük. Bununla birlikte üretim sektöründe de büyük değişiklikler yaşanıyor ve yaşanacak. Bu salgında özellikle hasta insanlarla temas, büyük risk. Yüksek riskli işlerde robot kullanmanın artması bekleniyor. Sterilizasyon robotları, hasta bakım robotları yaygınlaşacak. Marketlerde insansız kasalara talep artacak; lojistik sektöründe temas azaltıcı teknolojiler ortaya çıkacak. Geçmişte ekonomik alanda yaşanan zorluklar hep ardından büyümeyi getirmiş. Bu sefer büyümenin yeni dijital teknolojilere yatırılması bekleniyor."

KOBİ'lerin dijital dönüşüm karnesi

KOBİ'ler için geliştirilen D3A, organizasyonel yapı, müşteri yönetimi, ürün geliştirme, tedarik zinciri yönetimi ve üretim yönetiminden oluşan 5 başlıklı altında değerlendirmeleri içeriyor. Araştırmaya katılan 100 KOBİ'ye toplam 65 soru sorularak her bir kriter 0-4 arasındaki ölçekte değerlendirildi. Şirketler her başlık altında başlangıç, orta ve ileri olarak üç kümede gruplandı. Değişik kümelerdeki şirketlerin birbirlerinden en dikkat çekici farkları ortaya çıkarılarak, bir ileri seviyeye ilerleyebilmeleri için tavsiyeler oluşturuldu.

Çalışmaya katılan her şirkete, genel ortalamaya göre yerlerini gösteren bir grafik ile bu tavsiyeler verildi, yol haritaları oluşturuldu. KOBİ'lerin dijital dönüşüm seviyesi 5 farklı kategoride 0-4 ölçeğinde değerlendirildi. Ortalamada puanlar düşük olsa da ortalamanın çok üzerinde performans gösteren şirketler bulunması dikkat çekti. İleri seviyede yer alan şirketlerin oranının özellikle üretim yönetiminde oldukça yüksek olduğu görüldü. Araştırma sonucunda iyi örneklerden yola çıkılarak, şirketlere yönelik tavsiyeler geliştirildi.

KOBİ'lere tavsiyeler

- Organizasyonel yapıda ileri seviyeye ulaşmak için dijitalleşmenin stratejik bir hedef olarak konulması ve ilgili tüm birimler ile hedef yayılımı paylaşılması gerekiyor. Bu süreçte BT altyapısının güçlendirilmesi de önem taşıyor.
- Müşteri yönetiminde müşteri ve pazar verilerinin, satış tahmini, fiyatlama ve diğer operasyonel ve taktik kararlarda etkin bir rol oynayacak şekilde algoritmalar ile analiz edilerek

kullanılması gerekiyor. Satış verilerinin işletmenin ilgili birimleriyle çevrimiçi paylaşımı da ileri seviyeye ulaşmanın önemli anahtarlarından biri.

- Ürün geliştirmede Ar-Ge / Ür-Ge yapmak, dış akademik ortaklarla beraber proje araştırmalar yürütmek, dış destekli projeler gerçekleştirmek önemli.
- Tedarik zinciri yönetiminde ileri seviye için üretim planlaması tedarik ve sevkiyat planlaması ile bütünlük yapılmalı. Parti büyüklükleri

veya kapasite planlamasında optimizasyon kullanılmalı. Üretim ve kapasite planlaması için veriden yararlanılmalı.

- Ürün yönetiminin dijitalleşmesinde üretim sahasında malzeme hareketlerinin, makine duruşları ve çalışanların izlenmesi önem taşıyor. Verinin toplanması, üretim kontrol sistemi verilerinin analiz edilmesi, üretim emirleri ve işlerin iş istasyonlarında sıralamalarının buna göre yönetilmesi gerekiyor.

KOBİ'lerin dijital karnesi zayıf

Boğaziçi Üniversitesi Dijital Dönüşüm ve Endüstri 4.0 Platformu, KOBİ'lerin dijital dönüşüm yolculuğundaki yerini tespit etmek üzere özel bir endeks geliştirdi. Türkiye'de Dijital Dönüşüm Değerlendirme Aracı'nın 2019-2020 sonuçlarına göre KOBİ'ler dönüşümün 5 farklı alanında 4 üzerinden yapılan değerlendirmede 1,10 – 1,55 aralığında bir seviyede bulunuyor.

Platform Başkanı Prof. Dr. **Lale**

Akarun, 2020 yılının Covid-19 pandemisi nedeniyle dijital dönüşümün ivme kazandığı yıl olarak tarihe geçeceğini belirterek, "Dijital teknolojiler uzun zamandır hazır ama hayatımıza girmesi için insan davranışının değişmesi gerekiyordu. Pandemi burada hızlandırıcı bir etki yarattı. Bu süreci uzun vadede dünyanın nasıl dönüşeceğini izleyerek, dönü-

şüme hazır-
lanarak ve
eğitime odak-
lanarak

	Organizasyonel Yapı	Müşteri Yönetimi	Ürün Geliştirme	Tedarik Zinciri	Üretim Yönetimi
Genel Ortalama	1,55	1,35	1,34	1,10	1,39
İleri seviyede yer alan şirketlerin oranı	%20	%15	%10	%7	%30

geçirmek KOBİ'ler için en iyi yatırım" dedi. Platform İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA) tarafından destekleniyor ve İstanbul Dudullu Organize Sanayi Bölgesi (İDOSB) ve İstanbul Sanayi Odası (İSO) ortaklığıyla yürütülüyor.

Araştırmaya katılan 100 şirketin her birine özel yol haritaları oluşturan Dijital Dönüşüm Değerlendirme Aracı (D3A, ülkemizde KOBİ'lerin dijital dönüşüme hazırlık seviyesini ortaya koyan ve bu dönüşümü hızlandıracak adımları belirleyen uzun soluklu bir proje. Projenin 2019-2020 yıllarını kapsayan ilk etabında İDOSB ve İSO üyesi 100 sanayi kuruluşunun dijital dönüşüm değerlendirmesi yapıldı.

KOBİ'lerin dijital dönüşüm seviyesi 5 farklı kategoride 0-4 ölçeğinde değerlendirildi. Ortalamada puanlar düşük olsa da, ortalamanın çok üzerinde performans gösteren şirketler bulunması dikkat çekti. İleri seviyede yer alan şirketlerin oranının özellikle üretim yönetiminde oldukça yüksek olduğu görüldü. Araştırma sonucunda iyi örneklerden yola çıkılarak, şirketlere yönelik tavsiyeler geliştirildi.

MURAT
GÜRSOY

murat@karadenizekonomi.com

EN BÜYÜK İLK 500 VE KARADENİZ

ISO 500 adıyla bilinen ve İstanbul Sanayi Odası tarafından açıklanan referans liste Türkiye'nin ilk 500 sıralamasında yer alan firmaları bu başarılarından ötürü kutlayarak bu haftaki yazımıza başlamak istedim. Bugüne kadar hep Karadeniz Bölgesi'nin potansiyelini ortaya koyamadığımızdan bahseder dururuz... 3'te

**MURAT
GÜRSOY**

murat@karadenizekonomi.com

EN BÜYÜK İLK 500 VE KARADENİZ

İSO 500 adıyla bilinen ve İstanbul Sanayi Odası tarafından açıklanan referans liste Türkiye'nin ilk 500 sıralamasında yer alan firmaları bu başarılarından ötürü kutlayarak bu haftaki yazımıza başlamak istedim. Bugüne kadar hep Karadeniz Bölgesi'nin potansiyelini ortaya koymadığımızdan bahseder dururuz. Bu yılın referans listesine göz attığımızda Karadeniz Bölgesi'nden ilk 500 içine 18 firma girerken yakın gelecekte bu sayıyı 50 firmaya nasıl çıkartabiliriz sorusunu da sormadan edemiyoruz. Şuna inanıyorum ki Karadeniz'in potansiyelini iyi kullanabilirsek başarabiliriz.

İlk 500 sanayi firmaları üzerindeki kur krizinin etkilerini çok net bir şekilde görmekteyiz. Birbiri ardına gelen seçim süreçleri de hiç şüphesiz ekonominin üzerinde etkili oldu. Geride kalan dönemde ardi ardına seçim ekonomisini yaşadık. İşletmelerin maliyetlerinin artması ve finansman giderleri sonuç üzerinde etkili olmuştur. Yakın geçmişte 150'nin üzerinde olan yabancı sermayeli şirket sayısı bugünlerde 120'nin altına düşmüş gözüküyor. İSO 500 şirketlerinin hali hazırda devletten yaklaşık 11 milyar lira KDV alacakları mevcut. Bu sorun uzun yıllardır çözüme muhtaç halde beklerken işletmelerin yüksek finansman maliyetleri altında ezilmeye devam etmeleri de ayrı bir sorun olarak gündemdeki yerini korumaktadır.

Ülkemizde ve bölgemizde yeni yatırımlara ve istihdamlara ihtiyaç bulunmaktadır. Aslında bunun için öncelikle hayata geçirilmeyi bekleyen Organize Sanayi Bölgesi yatırımlarının sağlam bir altyapı ile mutlaka yatırımcının hizmetine sunulmasıdır. Unutulmamalıdır ki çıkış yolu üretmekten ve yüksek teknolojiyi kullanmaktan geçiyor. Dolayısıyla valiler, belediye başkanları, siyasiler, sivil toplum kuruluşları ve iş insanları ekstra çaba harcamalıdır.

Hazır söz İSO 500 listesinden açılmışken hafta başında yeni yol hikâyeleri için Trabzon'da bir başarı öyküsünün mimarı olan Turgay Ömür'ü ziyaret ettiğimizde tepesinde bulunduğu Bentaş Bentonit firmasının kat ettiği mesafeyi ilgiyle dinledik. Zaten bu imveyi geçen hafta sayfalarımıza taşımıştık. Başarılı işadaminin da firmasını çok yakın bir gelecekte İSO ilk 500 listesine taşıyacağına eminiz.

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARI

Pandemi dönemi Bölgesel Kalkınma Ajansları'nın çağdaş ekonominin vazgeçilmez kurumları olduğunu bir kez daha ortaya çıkardı. İgi alanı Doğu Karadeniz Bölgesi olan DOKAP sayesinde başta turizm ve tarım olmak üzere bölgenin istikrarlı büyümesi ve kalkınma hamlesi sürüyor. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, "COVID-19 ile Mü-

cadele ve Dayanıklılık Programı" içinde 26 Bölgesel Kalkınma Ajansı'na 238 milyon lira tahsis etti.

FINDIK SOHBETLERİ

Yeni fındık sezonu yaklaştıkça rekolte ve fiyat tartışmaları geleneksel olarak devam ediyor. Ancak sektörde başka şeyler de konuşulmaya devam ediliyor. Geçen hafta yazmıştım... Sanayicinin ve ihracatçının Ferrero firmasının elindeki fûre ve çıkıntı malların Türk sanayicisinin kontrat yaptığı yerlere mal satması ve 2021 yılı sonuna kadar neredeyse Avrupa pazarını kapatması Türk sanayicisinin en büyük rahatsız olduğu konu oldu bugünlerde. Çözüm olarak bu malları Ferrero'nun ihale düzenleyerek Türk ihracatçısına satması görüşü hâkim olmasına rağmen büyük alıcı ihracatçıyı duymamaya devam ediyor. Fındık sektöründe konuşulan diğer bir konu da Toprak Mahsulleri Ofisi'nin (TMO) 3 yıldır fındık sektöründe başarıyla yaptığı müdahale alımlarında ofisin fiyatlarının altında fiyat açıklayan yabancı alıcının Türkiye temsilcilerinin Ferrero'yu bu uygulamayla zarara soktuğu iddiaları konuşuluyor. Örnek olarak geçen sezon 16,5 olan TMO fiyatlarında mal almayan Ferrero arz ve talebe göre yükselen fındık piyasasında 21- 24 bandından fındık satın almak zorunda kaldı. Büyük alıcının bu üç yıldan ders çıkarıp çıkarmadığını yeni sezonda göreceğiz. Sektörün konuştuğu diğer bir konu da artık fındıkta yaşadığımız sistemsizliğin yerini ABD'nin bademde yapmış olduğu gibi Türkiye'nin de uygulamaya konulması isteği oldu. Belki bu uygulama işler hale getirilirse rekolte ister bir milyon olsun isterse bir kilo benim fındığım üç yıl boyunca üç euro diyebilirsek işte o zaman lisanslı depoculuğu da kuran bir Türkiye ile fındık sektöründen istikrar vaad edebiliriz.

Günün Sözü

*Dağların ardında deniz,
Sislerin ardında güneş,
Kışların ardında bahar vardır.
Umudunu yitirme.*

SAMI
ALTINKAYA

Ekonomist Gazeteci

ISO 500'ü doğru okumak gerek

İstanbul Sanayi Odası (İSO) 1968 yılından beri her yıl Türkiye'nin 500 büyük firma sıralamasını açıklar. Ekonomi dünyasında son dönemde adından sıkça söz ettiren "Nam-ı Değer Ahmet Bey'in" dilinden yazılarını kaleme alan Celalettin Gülerüz ile hafta sonu kahvelerimizi içeren sohbet ettik. 2019 ISO 500 listesini değerlendirmeye başlamadan önce 2019 yılı Türkiye ve dünya ekonomilerinin içinde buldukları koşulları hatırlatan UNSPED Gümrük müşahirliği CFO'su Gülerüz "2019 yılı tüm dünyada ticarete korumacılığın arttığı bir dönemdi, ABD-Çin ticaret savaşları dünya ticaretini tehdit eden en önemli gelişmelerden birisiydi. Brexit ve ABD-İran gerginliği de yıl boyunca gündemde olan önemli konulardan birkaç tanesiydi. Nitekim 2019 yılı dünyadaki ekonomik büyüme yüzde 2,9 ile son 10 yılın en düşüğü olarak gerçekleşti. Nam-ı değer Ahmet bey yaşanan kur krizine de dikkat çekiyor. Gülerüz "Aynı dönemde Türkiye tarafında ise bir kur krizi ve beraberinde yüksek enflasyon ortamından yeni yeni çıkılmaya başlanıyor ve henüz piyasalarda taşlar yerine tam oturmamış, beklentilerde tedirginliklerin hakim olduğu bir dönemdi. Yine 31 Mart'taki yerel seçimler ve seçim atmosferinin ekonomiye etkilerini de göz önünde tutmak gerek. Tabii ki bu ortamda, işletmelerin maliyetlerinde artışlar, dış pazarlarında talep düşüşleri gibi sebeplerden ötürü bizim ekonomimiz de ancak %0,9 büyüme

kaydedebildi"

İşte bu ortamda ISO ilk 500 büyük şirket sıralamasını açıkladı. Celalettin Gülerüz "ISO 500 şirketlerinin 2019 performanslarının da bu gelişmelere paralel olarak finansal sorunların devam ettiği, büyümeye ilişkin hem maliyet yüksekliği hem de talep düşüklüğü ile mücadele edilen bir dönem olarak gerçekleştiğini söyleyebiliriz. 2019'da ISO 500 şirketleri üretimden satış olarak 1 trilyon TL sınırını aştılar; 1 trilyon 21 milyar 869 milyon TL üretimden satış hasılatı elde ettiler. Bir önceki döneme kıyasla yüzde 16,4 seviyesinde bir artış elde edildi. Bu artışta tabii ki döviz kuru artışının etkisi bilinen bir gerçektir. Dikkatimi en çok çeken hususlardan bir tanesi, her ne kadar ciro artışı sağlanmış olsa da faaliyet kârının yüzde 14,6 düşmüş olması. Bu durum, işletmelerin artan maliyetlerini satış fiyatlarına yansıtamadıklarını, dolayısıyla maliyet yapılarının bozulduğunu göstermektedir. Kısa vadede yönetilebilir bir sorun ancak uzun vadede sürdürülebilir değildir. Dolayısıyla 2019 listesinde en önemli birkaç husustan bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır" diyor. Yine en önemli hususlardan bir diğeri, uzun senelerdir işletmelerin üzerinde ağır bir yük olan ve 2018 yılında faaliyet kârının yüzde 89'una kadar ulaşan finansman giderlerinin yüksekliği. Celalettin Gülerüz yine matematiği konuşturuyor. Gülerüz "2019 yılında her ne kadar bir önceki yıla göre biraz gerilemiş olsa da finansman giderleri halen işletmelerin faaliyet kârının yaklaşık yüzde 70'ini götürmekte. Belki de daha vahimi, son 2 senedir finansman giderlerinin işletmelerin vergi öncesi dönem kârından daha yüksek olmasıdır. Diğer bir deyişle, şirketler vergi hariç tüm maliyet ve gider unsurlarını düşükten sonra kendilerine kalan paradan daha fazla bir parayı

finansman giderlerine ayırmak zorunda kalıyorlar. Bu durum orta ve uzun vadeli ciddi tehlike unsurları barındırmaktadır. 2017 yılında ISO 500 şirketlerinin elde ettikleri vergi öncesi dönem sonu kârının faiz ve amortisman öncesi kâra oranı yüzde 56 iken, geçen sene ve bu sene bu oran sırayla yüzde 47 ve yüzde 45 olarak gerçekleşti" diyor. Yani şirketler faaliyetleri sonucu elde ettikleri 100 birimlik kârın 44 birimini faiz ve amortisman olarak ayırırken, 2019 yılında artık 55 birimini ayırır hale gelmiş. Detaya baktığımızda sebebin artan finansman giderlerinden yani daha net ifadeyle kredi faizlerinden dolayı olduğu anlaşılıyor.

Vatandaş Ahmet beyin nabzını uzun zamandır tutan Celalettin Gülerüz "Mali borçlar rakamının son 5 senede 174,4 milyar TL'den 406,3 milyar TL'ye yükselmiş olması, yani yüzde 133 artması ve borçluluk oranının (borç/öz kaynak) yüzde 60,1'den yüzde 68,4'e yükselmesi bize ISO 500 şirketlerinin kazançları ile borçlarını ödeyemediklerini, mevcut borçlarını yeni borçlar ile kapatabildiklerini gösteriyor" diyerek bir gerçeğin da altını çiziyor.

Celalettin Gülerüz "ISO 500 şirket sıralamasında olumlu sayılabilecek hususlardan bir tanesi, önceki yıla göre yüzde 152 artan Ar-Ge harcamaları ve ilk kez orta-yüksek ve yüksek teknolojinin yaratılan katma değerdeki payının yüzde 30 seviyesini geçmiş olması. Tabii ki, halen düşük ve orta düşük teknoloji payı yüzde 70 olarak karşımızda durmaktadır. Ancak Ar-Ge tarafındaki bu gelişmelerin anlamlı hale gelebilmesi için ihracattaki yüksek teknoloji ürün payımızın artışını ve dolayısıyla ihracat kg birim fiyatının yükselişini görüyor olmamız gerek. Aksi halde fayda değil aksine maliyet olarak karşımıza çıkacak dedi.